

Χρήστου Μυλωνόπουλου – Φίλιππου Κ. Σπυρόπουλου

Το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 86 Συντ.

Σύμφωνα με την ισχύουσα διάταξη του άρθρου 86 παρ. 1 του Συντάγματος, όπως διαμορφώθηκε με συντριπτική πλειοψηφία 268 ψήφων στην Ζ' Αναθεωρητική Βουλή το 2001: «Μόνο η Βουλή έχει την αρμοδιότητα να ασκεί δίωξη κατά όσων διατελούν ή διετέλεσαν μέλη της Κυβέρνησης ή Υφυπουργοί για ποινικά αδικήματα που τέλεσαν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, όπως νόμος ορίζει. Απαγορεύεται η θέσπιση ιδιώνυμων υπουργικών αδικημάτων».

Με τη διάταξη αυτή ορίζεται το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 86 του Συντάγματος και του σχετικού εκτελεστικού νόμου. Η αποκλειστική ποινική αρμοδιότητα της Βουλής («Μόνο η Βουλή») αφορά (α) τα μέλη της Κυβέρνησης και τους υφυπουργούς και (β) τα ποινικά αδικήματα που τέλεσαν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.

Με την αναθεώρηση του 2001 το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 86 δεν μεταβλήθηκε ούτε από πλευράς προσώπων (υποκειμένου) ούτε από πλευράς ποινικών αδικημάτων (αντικειμένου) σε σχέση με την αναθεωρηθείσα διάταξη του αρχικού Συντάγματος του 1975. Απλώς το πεδίο εφαρμογής ορίσθηκε για λόγους συστηματικής ορθότητας στην πρώτη παράγραφο, αντί της δεύτερης. Στις σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες δεν έγινε άλλωστε καμία συζήτηση που να αφορά ή να υποδηλώνει οποιαδήποτε μεταβολή ως προς το πεδίο εφαρμογής¹.

Σύμφωνα με την αυθεντική διατύπωση στην καθαρεύουσα της παραγράφου 2 του άρθρου 86 Σ.1975: «Δίωξις, ανάκρισις ή προανάκρισις κατά των εν παραγράφω 1 προσώπων διά πράξεις ή παραλείψεις τελεσθείσας εν τη ασκήσει των καθηκόντων τους, δεν επιτρέπεται άνευ προηγούμενης περί τούτου αποφάσεως της Βουλής». Η διατύπωση «τελεσθείσας εν τη ασκήσει των καθηκόντων τους» μεταφέρθηκε το 1986 στη δημοτική ως «κατά την άσκηση των καθηκόντων τους». Έτσι η συνολική διατύπωση της παραγράφου 2 του άρθρου 86 Σ. 1975 στη δημοτική έγινε ως εξής: «Δίωξη, ανάκριση ή προανάκριση κατά των προσώπων που αναφέρονται στην παράγραφο 1 για πράξεις ή παραλείψεις κατά την άσκηση των καθηκόντων τους δεν επιτρέπεται χωρίς προηγούμενη απόφαση της Βουλής».

¹ Βλ. παρουσίαση και ανάλυση των αλλαγών που επέφερε η αναθεώρηση του 2001 στο άρθρο 86 Σ. από τον γενικό Εισηγητή της πλειοψηφίας Ευάγγελο Βενιζέλο, Το Αναθεωρητικό Κεκτημένο. Το συνταγματικό φαινόμενο στον 21^ο αιώνα και η εισφορά της αναθεώρησης του 2001, 2002, σελ. 285 επ. Οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες καταγράφονται στο μεν επίπεδο της Επιτροπής Αναθεώρησης του Συντάγματος, στον τόμο Πρακτικά των συνεδριάσεων και Έκθεση της Επιτροπής Αναθεώρησης του Συντάγματος, 2001, σελ. 610 επ. στο δε επίπεδο της Ολομέλειας, σε: Πρακτικά Βουλής, Συνεδρίαση ΡΚ' [21.2.2001 πρωί] σελ. 5137 επ.

Η ισχύουσα διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 86 ως προς τα ποινικά αδικήματα που εμπíπτουν στο πεδίο εφαρμογής της ακολουθεί συνταγματικές διατυπώσεις και διατυπώσεις των σχετικών εκτελεστικών νόμων περί ευθύνης υπουργών που ανάγονται στις απαρχές του πολιτεύματος της βασιλευόμενης δημοκρατίας. Οι διατυπώσεις αυτές εξικνούνται έως και το Σύνταγμα του 1975 και την αναθεώρησή του το 2001. Διατηρήθηκαν δε και στα συνταγματικά κείμενα της δικτατορίας και στο ΝΔ ΝΔ 802/1970 που παρέμεινε σε ισχύ μέχρι το 1997.² Ειδικότερα: Το σχετικό με την ποινική ευθύνη των υπουργών άρθρο 80 του Συντάγματος του 1864 παραπέμπει σε ειδικό νόμο για τον καθορισμό του πεδίου εφαρμογής. Αυτός είναι ο Ν. ΦΠΣΤ΄ του 1877 που στα άρθρα 1-3 ορίζει τα αδικήματα που εμπíπτουν στο πεδίο του, ενώ στο άρθρο 4 ορίζει ότι «Τα αδικήματα του Υπουργού τα άσχετα προς τα δημόσια αυτού καθήκοντα δεν υπάγονται εις τας διατάξεις του παρόντος νόμου».

Εισάγεται με τον τρόπο αυτό μια διάκριση μεταξύ των αδικημάτων των σχετικών και των αδικημάτων των άσχετων με τα δημόσια καθήκοντα του υπουργού που εξακολουθεί να ισχύει στην ελληνική έννομη τάξη³.

Το Σύνταγμα του 1864/1911 στο άρθρο 80 και το Σύνταγμα του 1864/1911/1952 πάλι στο άρθρο 80 επαναλαμβάνουν την αρχική διατύπωση του Συντάγματος του 1864 που συμπληρώνεται από τον ν. ΦΠΣΤ΄ του 1877 της εποχής του Χαρίλαου Τρικούπη. Ο νόμος εξακολουθεί, σε όλη αυτή την περίοδο, να ισχύει ως ο εκτελεστικός του Συντάγματος νόμος περί ευθύνης υπουργών χωρίς τροποποίηση ως προς τις διατάξεις του τις σχετικές με το πεδίο εφαρμογής.

Το Σύνταγμα του 1927 που παρεμβάλλεται ορίζει στο άρθρο 93 παρ.1 εδ. β ότι: «Η Βουλή μόνη έχει το δικαίωμα να κατηγορεί τους Υπουργούς, κατά τους περί ευθύνης Υπουργών νόμους, δια αδικήματα διαπραχθέντα κατά την άσκηση των καθηκόντων

² Μια παρόμοια επισκόπηση παρουσιάζει στην διδακτορική της διατριβή η Ευρ. Μπέσιλα – Βήκα, Ο θεσμός της Ποινικής Ευθύνης των υπουργών στο ελληνικό και συγκριτικό συνταγματικό Δίκαιο, 1985, σελ. 85 επ., 94 επ., 100 επ., 103 επ. Νεότερη η διδακτορική διατριβή της Héléne Fotiadou, La responsabilité pénale des membres du gouvernement sous la 11ème République hellénique (1975-1996), 1997 (Université Paris II).

³ Είναι χαρακτηριστική η διατύπωση της 67/1992 απόφαση του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 86 Συντ. «..... η απόφαση της Βουλής με την οποία παραπέμπεται στο Ειδικό Δικαστήριο του άρθρου 86 παρ. 1 του Συντάγματος κάποιος Υπουργός ή Υφυπουργός, για να δικασθεί για αξιόποινες πράξεις σχετικά με την άσκηση των καθηκόντων του, καίτοι δεν είναι αυτή καθ΄εαυτή, παραπεμπτικό βούλευμα με την έννοια του άρθρου 313 ΚΠΔ, επέχει από άποψη αποτελέσματος, θέση τέτοια βουλεύματος» (Δημοσιεύεται και σε Νικ. Καλογήρου – Παν. Γαλετσέλη, Πολιτική και Ποινική Ευθύνη των μελών της Κυβέρνησης, Μετά την αναθεώρηση του Συντάγματος και το ν. 3126/2004, 2009, σελ. 121). Κατά την ίδια λογική στην 8/30.6.1980 γνωμοδότηση του Αντεισαγγελέα του Α.Π. Κ. Τζαβούλη (σε: Καλογήρου/ Γαλατσέλλη, ο.π., σελ. 203), σημειώνεται τα εξής: «Δια τας αξιόποινες πράξεις των διατελούντων ή διατελεσάντων μελών της Κυβέρνησης και Υφυπουργών τους άσχετους προς τα δημόσια καθήκοντα αυτών, ισχύουν οι διατάξεις του ΚΠΔ».

αυτών». Ο δε εκτελεστικός νόμος 3398/1927 ορίζει στο άρθρο 1 ότι στο πεδίο του εμπίπτει «Όστις υπέπεσεν εις αδίκημα εκ των εν τοις άρθροις 1-3 του νόμου ΦΠΣΤ΄ του 1877 ως ταύτα μετερρυθμίσθησαν και συνεπληρώθησαν δια του νόμου ΧΕ του 1877».

Η διατύπωση του Συντάγματος 1864/1911/1952 αναπαράγεται από το «συνταγματικό κείμενο» του 1968 (άρθρο 94) επί τη βάσει του οποίου εκδίδεται ως εκτελεστικός νόμος το ΝΔ 802/1970. Το «συνταγματικό κείμενο» του 1973 (άρθρο 94) δεν επιφέρει σχετική μεταβολή. Το δε ΝΔ 802/1970 διατηρείται σε ισχύ και μετά τη θέση σε ισχύ του Συντάγματος του 1975 μέχρι και το 1997.

Το ΝΔ 802/1970 υιοθετεί τη διάκριση δυο κατηγοριών αδικημάτων. Σύμφωνα με το άρθρο 5, στο πεδίο του εμπίπτει η «υπό μέλους της Κυβερνήσεως ή Υφυπουργού παραβίασις, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του, των κειμένων ποινικών διατάξεων», ενώ σύμφωνα με το άρθρο 6: «Τα εγκλήματα των μελών της κυβερνήσεως και των υφυπουργών τα άσχετα προς τα δημόσια αυτών καθήκοντα» εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των κοινών δικαστηρίων.

Υπό την ισχύ του Συντάγματος 1975/1986 με τον εκτελεστικό νόμο 2609/1997 που αντικαθιστά το ΝΔ 802/1970, μετά την εμπειρία της περιόδου 1989-1995, επιβεβαιώνεται και επαναλαμβάνεται η διάκριση σε δυο κατηγορίες αδικημάτων. Σύμφωνα με το άρθρο 2 στο πεδίο του άρθρου 86 εμπίπτουν αδικήματα που τελούνται «κατά την άσκηση των καθηκόντων» του υπουργού, ενώ κατά το άρθρο 3 στην κοινή δικαιοσύνη ανήκουν οι «αξιόποινες πράξεις που είναι άσχετες με τα καθήκοντα των υπουργών».

Μετά την αναθεώρηση του 2001, που, όπως σημειώθηκε, δεν μετέβαλε τη συνταγματική ρύθμιση ως προς το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 86 ψηφίζεται ομόφωνα και εκδίδεται ο ν. 3126/2003 που εξακολουθεί να ισχύει ως προς τις διατάξεις του αυτές. Στο άρθρο 1 επαναλαμβάνει τη διχοτομική διάκριση μεταξύ αδικημάτων που τελέστηκαν «κατά την άσκηση των καθηκόντων» του υπουργού (παρ.1) και ανήκουν στη δικαιοδοσία της Βουλής και του Ειδικού Δικαστηρίου και αδικημάτων που «δεν τελέσθηκαν κατά την άσκηση των καθηκόντων» του υπουργού και ανήκουν στην αρμοδιότητα της κοινής δικαιοσύνης.

Ο ν. 3126/2003 επαναλαμβάνει μια διάκριση που στο πρώτο σκέλος της, της αρμοδιότητας της Βουλής, ήταν πάντα με τον ίδιο τρόπο διατυπωμένη («κατά την άσκηση των καθηκόντων»). Το δεύτερο σκέλος της, της αρμοδιότητας της κοινής δικαιοσύνης, περιέχει τα αλλά αδικήματα, αυτά που δεν τελέσθηκαν κατά την άσκηση των καθηκόντων, δηλαδή αυτά που πάντα ορίζονταν ως «άσχετα προς τα καθήκοντα».

Και πάντως το ζήτημα είναι η ερμηνεία της κρίσιμης συνταγματικής διάταξης του άρθρου 86 που δεν αναθεωρήθηκε ως προς το πεδίο εφαρμογής, και όχι η ερμηνεία του εκτελεστικού νόμου που δεν μπορεί να μεταβάλει τη συνταγματική ρύθμιση και το κανονιστικό της περιεχόμενο. Ούτε μπορεί να γίνει αποδεκτή οποιαδήποτε μεθοδολογική αντιστροφή της ιεραρχίας των κανόνων δικαίου που οδηγεί στην σύμφωνη με το νόμο ερμηνεία του Συντάγματος, ενώ το επιβεβλημένο είναι η σύμφωνη με το Σύνταγμα ερμηνεία του νόμου.

Το άρθρο 86 είναι διάταξη του Συντάγματος εντεταγμένη στο κεφάλαιο περί κυβέρνησης, και η ποινική ευθύνη των υπουργών είναι θεσμός που ιστορικά συναρτάται με την πολιτική ευθύνη της Κυβέρνησης. Εξού και του άρθρου 86 προηγείται η γενικότερη διάταξη του άρθρου 85 για κάθε είδους ευθύνη της κυβέρνησης και των μελών της και αυτού προηγείται το άρθρο 84 για την εξάρτηση της Κυβέρνησης από την εμπιστοσύνη της Βουλής⁴.

Το άρθρο 86 ερμηνεύεται συνεπώς με βάση τους κανόνες ερμηνείας του Συντάγματος, με αφετηρία την γραμματική του διατύπωση που αναπαράγει μια νομική δομή μόνιμη στην ελληνική έννομη τάξη από το 1864/1877, μέσα στο πλαίσιο της συστηματικής του ερμηνείας που το συνδέει με τα άρθρα 84 και 85 και μέσα στο πλαίσιο της ιστορικής και τελολογικής ερμηνείας του που καταδεικνύει ότι ούτε επιδιώχθηκε ούτε επήλθε (ούτε το 1975 ούτε το 2001) οποιαδήποτε μεταβολή ως προς το γνωστό και σταθερό πεδίο εφαρμογής των ειδικών κανόνων περί ποινικής ευθύνης των υπουργών. Ουδείς θέλησε και πρότεινε και ουδέποτε η αναθεωρητική Βουλή ψήφισε μεταβολή της καθαρής και σταθερής διάκρισης σε δυο κατηγορίες αδικημάτων, τα σχετικά και τα άσχετα προς τα καθήκοντα του υπουργού.

Ορισμένες επιστημονικές απόψεις⁵ που θεωρούν ότι το έγκλημα της παθητικής δωροδοκίας, του άρθρου 235 Π.Κ., δεν τελείται «κατά την άσκηση των καθηκόντων»

⁴ Βλ. Ευάγγελου Βενιζέλου, Η ποινική ευθύνη των υπουργών στο πεδίο αντιπαράθεσης ανάμεσα στα αρχαϊκά και εξελιγμένα χαρακτηριστικά ενός κοινοβουλευτικού πολιτεύματος, σε: Ι. Μανωλεδάκη/Ευ. Βενιζέλου, Η ποινική ευθύνη των υπουργών. Μειονεκτήματα της ισχύουσας ρύθμισης. Προτάσεις για την τροποποίηση της, 1993, σελ. 31 επ., Ανδρέα Λοβέρδου, Η ποινική ευθύνη των μελών της Κυβέρνησης και των υφυπουργών στο κοινοβουλευτικό πολίτευμα, 1995, σελ. 41 επ.

⁵ Τον ερμηνευτικό περιορισμό της έννοιας «κατά την άσκηση των καθηκόντων τους» στο άρθρο 86 Σ. πρότεινε η Ελισ. Συμεωνίδου – Καστανίδου, Τα όρια εφαρμογής των ειδικών διατάξεων για την ποινική ευθύνη των Υπουργών, Ποινική Δικαιοσύνη, 4/2011, σελ. 496 επ. Η συγγραφέας τονίζει εισαγωγικά ότι «αφορμή για τις σκέψεις που ακολουθούν αποτέλεσε η πρόσφατη συζήτηση σχετικά με το δικαίωμα της πιθανής εξάλειψης των αξιόποινων εγκλημάτων δωροληψίας (άρθρο 235 Π.Κ.) που φέρεται να τελέστηκαν από υπουργούς κατά τη διάρκεια της υπουργικής τους θητείας», η δε ανάλυση της εκκινεί από τον ν. 3126/2003, και όχι από το ίδιο το άρθρο 86 Συντ. Παραπέμπει δε στη νομολογία την προγενέστερη της αναθεώρησης του 2001, η οποία όμως δεν μετέβαλε σε τίποτα το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 86 Σ. και αφήνει αλώβητη τη διατύπωση «κατά την άσκηση των καθηκόντων τους». Η συμμετοχή των μελών του ΣτΕ στη σύνθεση του Ειδικού Δικαστηρίου είχε

του μέλους της Κυβέρνησης ή υφυπουργού, αλλά «σε σχέση με την άσκηση των καθηκόντων του» έχουν διατυπωθεί για να περιορισθεί τεχνητά το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 86 του Συντάγματος λόγω της κριτικής που ασκείται στη συνταγματική αυτή διάταξη και γενικότερα στον θεσμό της ποινικής ευθύνης των υπουργών με το επιχείρημα ότι η σύντομη αποσβεστική προθεσμία της λήξης της δεύτερης τακτικής συνόδου της περιόδου που ακολουθεί την τέλεση της πράξης οδηγεί σε ταχεία εξάλειψη του αξιόποινου και άρα πρέπει να βρεθούν τρόποι διατήρησης του αξιόποινου με τεχνητό περιορισμό του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 86 Συντ. Όποιος όμως επιθυμεί ή θεωρεί πολιτικά σκόπιμη την αναθεώρηση του άρθρου 86 πρέπει να ακολουθήσει τη διαδικασία αναθεώρησης του Συντάγματος κατά το άρθρο 110. Οι επιλογές συνταγματικής πολιτικής είναι ζήτημα διαφορετικό από τους κανόνες ερμηνείας του Συντάγματος και οι ερμηνείες σκοπιμότητας, έστω «ευγενούς», «καλοπροαίρετης» κλπ. αντιβαίνουν στον πυρήνα και του ποινικού και του συνταγματικού δικαίου.

Άλλωστε, όπως σημειώθηκε, η αναθεωρημένη διατύπωση του άρθρου 86 ψηφίσθηκε από τη συντριπτική πλειοψηφία των 268 βουλευτών και επέφερε σημαντικές αλλαγές χωρίς να θίξει το πεδίο εφαρμογής που δεν είχε δημιουργήσει προβλήματα⁶. Με την αναθεώρηση του 2001 διπλασιάστηκε ο χρόνος μέσα στον οποίο η Βουλή μπορεί να ασκήσει τη σχετική ποινική της αρμοδιότητα καθώς αυτό μπορεί πλέον να γίνει μέχρι τη λήξη της δεύτερης και όχι της πρώτης τακτικής

περιορισθεί κατά τη διάρκεια της σχετικής συζήτησης στην Ζ' Αναθεωρητική Βουλή με επάλληλα επιχειρήματα και δεν συνδέθηκε με περιορισμό του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 86 ως προς το αντικείμενο του. (βλ. παραπάνω υποσ. 1). Πολύ πιο διστακτική η προσέγγιση του Λάμπρου Μαργαρίτη, Υπουργοί και Υφυπουργοί: Παθητική δωροδοκία και νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα, Ποινική δικαιοσύνη, 4/2011, σελ. 490 επ. Ο συγγραφέας παρουσιάζει με ευκρίνεια τις απόψεις που είχαν διατυπωθεί επί του θέματος σε χρόνο άυλο, αναφερόμενος στον Κ. Φελουτζή, Προβλήματα αρμοδιότητας μεταξύ κοινών και ειδικών ποινικών δικαστηρίων (σε περιπτώσεις συναφών εγκλημάτων και συμμετοχής στο έγκλημα), 2005, σελ. 455. Η άποψη Φελουτζή στοιχίζεται με την γενόμενη δεκτή πρόταση του τότε Εισαγγελέα Εφετών Γ. Χατζίκου στο βούλευμα Συμβ ΕφΑθ 14402010, Ποιν. Δικ. 2010, σελ. 825 επ. Η πρόταση Χατζίκου επιβεβαιώθηκε πλήρως από το βούλευμα 1/2001 του Συμβουλίου του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 86 Συντ. 1/2011 με πρόταση του Αντεισαγγελέα του Α.Π. Ν. Μαύρου, σε: Ποινικά Χρονικά ΞΑ/2011, σελ. 576 επ. Βλ. και σχόλιο Ηλ. Αναγνωστόπουλου, Ζητήματα της ποινικής δίωξης υπουργών και συμμετόχων (με αφορμή την υπ' αριθμ. 1/2011 απόφαση του Δικαστικού Συμβουλίου του άρθρου 86 παρ. 4 του Συντάγματος), Ποινικά Χρονικά ΞΑ/2011, σελ. 565 επ. ιδίως σελ. 575 επ. με αναφορά στη σχετική βιβλιογραφία και νομολογία. Ο συγγραφέας αντικρούει την άποψη της Ελ. Συμεωνίδου – Καστανίδου που αποδίδει στην προσπάθεια εκτόνωσης της διογκούμενης δυσφορίας για τον σύντομο χρόνο μετά την πάροδο του οποίου εξαλείφεται το αξιόποινο. Κατά τη συζήτηση στη Βουλή του ν. 3961/2011 «Τροποποίηση του ν. 3126/2003 για την ποινική ευθύνη των Υπουργών και άλλες διατάξεις», ο τότε κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος της Νέας Δημοκρατίας Προκ. Παυλόπουλος, έθεσε γενικά και χωρίς συγκεκριμένες αναφορές σε παραδείγματα αδικημάτων, το ζήτημα της ερμηνευτικής συστολής της έννοιας «κατά την άσκηση των καθηκόντων» του υπουργού. Όμως το ζήτημα αυτό δεν συνδεόταν με το περιεχόμενο των διατάξεων του συζητούμενου σχεδίου νόμου που κατέστη ο ν. 3964/2011. Βλ. Πρακτικά Βουλής, Συνεδρίαση ΡΙΘ, 12 Απριλίου 2011, σελ. 8967. Ακολούθησε, το 2014, η τροποποίηση του άρθρου 263B Π.Κ. που κατέστησε ακόμη σαφέστερη την αρμοδιότητα της Βουλής κατά το άρθρο 86 Σ. για το αδίκημα του άρθρου 235 Π.Κ.

⁶ Βλ. υποσ. 1.

συνόδου της περιόδου που ακολουθεί την τέλεση της πράξης. Δεν είχε προταθεί στη σχετική συζήτηση μεγαλύτερη παράταση και έγινε δεκτή η μεγαλύτερη που προτάθηκε. Ρυθμίστηκε με σαφή τρόπο η τύχη των συμμετοχών. Καταργήθηκαν οι κατηγοριοί βουλευτές και προβλέφθηκε η άσκηση εισαγγελικών καθηκόντων από μέλος της Εισαγγελίας του Αρείου Πάγου. Προβλέφθηκε η συμμετοχή στο Ειδικό Δικαστήριο και μελών του ΣτΕ, όπως στο ΑΕΔ του άρθρου 100 του Συντάγματος που υποκαθιστά το Συνταγματικό Δικαστήριο που σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες είναι αρμόδιο και για την ποινική ευθύνη των υπουργών. Η Βουλή περιορίστηκε στη διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης. Προβλέφθηκε η συγκρότηση συμβουλίου του Ειδικού Δικαστηρίου που εκδίδει βούλευμα μετά την ολοκλήρωση της ανάκρισης από ανακριτή μέλος του συμβουλίου.

Στη σχετική δημόσια συζήτηση, με κάποιες εξαιρέσεις⁷, γίνονται συγκριτικές αναφορές σε δυο ή τρεις ευρωπαϊκές χώρες και δημιουργείται η εσφαλμένη εντύπωση ότι στην Ελλάδα ισχύει ένα ιδιαιτέρως προνομιακό καθεστώς ποινικής ευθύνης των υπουργών που τους προστατεύει, σε αντίθεση με τα διεθώς κρατούντα. Το αληθές είναι ότι στην ελληνική έννομη τάξη ισχύει ειδικό καθεστώς ποινικής ευθύνης των υπουργών από τα επαναστατικά συντάγματα, με αφετηρία το Σύνταγμα του 1822 (παράγραφος νβ'). Όπως δε αναλύθηκε προηγουμένως, από το Σύνταγμα του 1864 και τον νόμο ΦΠΣΤ' του 1877 ισχύει με ελάχιστες αλλαγές το ίδιο σύστημα. Με την αναθεώρηση του 2001 και τον νόμο του 2003 το νομικό πλαίσιο κατέστη πιο αυστηρό.

Είναι βεβαίως ευρύτατα αποδεκτό ότι πρέπει να επέλθουν αλλαγές στην ισχύουσα συνταγματική διάταξη, αυτές όμως πρέπει να επέλθουν μέσω της διαδικασίας αναθεώρησης, και όχι με ερμηνευτικές επινοήσεις.

Με βάση αναφοράς την πανευρωπαϊκή συγκριτική μελέτη που έκανε η Επιτροπή Δημοκρατίας μέσω του Δικαίου (Επιτροπή Βενετίας) του Συμβουλίου της Ευρώπης σε 47 χώρες μέλη του ΣτΕ, προκύπτει ότι η Ελλάδα κινείται στο κεντρικό ευρωπαϊκό ρεύμα και μάλιστα ανήκει στην ομάδα των χωρών μελών που δεν προβλέπουν ιδιώνυμα υπουργικά αδικήματα καθώς και στην ομάδα χωρών μελών στις οποίες το αρμόδιο δικαστήριο συγκροτείται αποκλειστικά από τακτικούς δικαστές του ανώτατου βαθμού και όχι από πολιτικά πρόσωπα (π.χ. βουλευτές ή γερουσιαστές) όπως συμβαίνει σε άλλες χώρες. Παντού όμως προβλέπεται αρμοδιότητα και απόφαση του κοινοβουλίου για την κίνηση της διαδικασίας⁸.

⁷ Εκτεταμένες συγκριτικές αναφορές περιέχονται στη διατριβή της Ευρ. Μπέσιλα – Βήκα, ο.π., υποσ. 2

⁸ Βλ. σχετικά European Commission For Democracy Through Law (Venice Commission), Report on the Relationship Between Political and Criminal Ministerial Responsibility, Report on the relationship between political and criminal ministerial responsibility adopted by the Venice Commission at its 94th Plenary Session (Venice, 8-9 March 2013), Study No. 682 / 2012, CDL-AD(2013)001 και συγκριτική

Μετά τη παρέκβαση αυτή που αφορά γενικότερα τον θεσμό της ποινικής ευθύνης των υπουργών, επανερχόμαστε στο ζήτημα του πεδίου εφαρμογής και στη σχετική νομολογία και κοινοβουλευτική πρακτική. Με αφετηρία τη θέση σε ισχύ του Συντάγματος του 1975 η Βουλή άσκησε την κατά το άρθρο 86 Συντ. αρμοδιότητα της⁹:

- κατά του πρώην αναπληρωτή υπουργού οικονομικών Ν. Α., το 1990, για παραποίηση εγγράφων εισαγωγής και εξαγωγής καλαμποκιού σε χώρες της ΕΕ
- κατά του πρώην πρωθυπουργού Α.Π., το 1989, μεταξύ άλλων, για δωροληψία και δόλια αποδοχή προϊόντων εγκλήματος και το 1992 για παραβίαση του απορρήτου τηλεφωνικών συνδιαλέξεων (παρακολούθηση και υποκλοπή τηλεφωνικών συνομιλιών).
- κατά του πρώην αντιπροέδρου της κυβέρνησης και υπουργού δικαιοσύνης Α. Κ., το 1989, για υπόθαλψη εγκληματία, παθητική δωροδοκία και αποδοχή προϊόντων εγκλήματος από ιδιοτέλεια
- κατά του πρώην αναπληρωτή υπουργού Βιομηχανίας Γ.Π., το 1989, μεταξύ άλλων και για δωροληψία
- κατά του πρώην πρωθυπουργού Κ.Μ., το 1994 για υποκλοπή τηλεφωνικών συνδιαλέξεων και για παθητική δωροδοκία
- κατά των πρώην υπουργών οικονομικών Ι.Π και βιομηχανίας Α.Α., το 1994, μεταξύ άλλων, για παθητική δωροδοκία
- κατά του πρώην υπουργού οικονομικών Γ.Π, το 2014, για νόθευση εγγράφου

Οι πράξεις απιστίας περί την υπηρεσία ή οι πράξεις παράβασης καθήκοντος δεν αμφισβητείται ότι τελούνται «κατά την άσκηση» των καθηκόντων του μέλους της

καταγραφή των ισχύοντων σε 47 χώρες – μέλη του ΣτΕ, σε: European Commission For Democracy Through Law (Venice Commission/ Commission Européenne pour la démocratie par le droit (Commission de Venise), Keeping Political and Criminal Responsibility Separate/ Séparer la responsabilité politique de la responsabilité pénale, Constitutionel (Legislative) Provisions/ Dispositions Constitutionnelles (Legislatives), / Study/Etude No. 682 / 2012 CDL-AD(2013)001

⁹ Βλ. Νικ. Σοϊλεντάκη, Υπουργοί στο Ειδικό Δικαστήριο, (1821-2000), Αθήνα, 2005, σελ. 210 επ. και του ίδιου, σε: Φ. Σπυρόπουλο/Ξ. Κοντιάδη/Χ. Ανθόπουλο/Γ. Γεραπετρίτη, Σύνταγμα. Κατ' άρθρο ερμηνεία, 2017, σελ. 1319-13120. Με την 71/1992 απόφαση του Ειδικού δικαστηρίου του άρθρου 86 Συντ. αθώωθηκε ο πρώην Πρωθυπουργός Α. Παπανδρέου, μεταξύ άλλων, για δωροληψία και δόλια αποδοχή προϊόντων εγκλήματος. Το Ειδικό Δικαστήριο έκρινε προφανώς ότι το αδίκημα εμπίπτει στη δικαιοδοσία του (βλ. την απόφαση σε Νικ. Καλογήρου – Παν. Γαλετσέλη, ο.π. υποσ. 3, σελ. 132 επ.).

Κυβέρνησης ή υφυπουργού, αφού προϋποθέτουν την υπουργική ιδιότητα. Τα ανωτέρω όμως αδικήματα (παραποίηση εγγράφων, παραβίαση απορρήτου τηλεφωνικών συνομιλιών κλπ.), που σύμφωνα με την άποψη που διακρίνει μεταξύ πράξεων που τελούνται «κατά την άσκηση των καθηκόντων» και πράξεων που τελούνται «σε σχέση με την άσκηση των καθηκόντων» του υπουργού, ανήκουν στην δεύτερη κατηγορία. Άρα σύμφωνα με την άποψη αυτή θα ανήκαν στη δικαιοδοσία των κοινών ποινικών δικαστηρίων. Αυτή όμως είναι μια διάκριση που δεν ανταποκρίνεται στη συνταγματική διάκριση των πράξεων που τελούνται κατά την άσκηση των καθηκόντων του υπουργού και των άλλων, που δεν τελούνται κατά την άσκηση των καθηκόντων και είναι άσχετες με τα δημόσια καθήκοντα του υπουργού.

Με αφορμή το αδίκημα της παθητικής δωροδοκίας διατυπώθηκε στην πρόσφατη πρόταση που υπέβαλαν οι βουλευτές του ΣΥΡΙΖΑ και των ΑΝΕΛ στις 12.2.2018 για τη σύσταση ειδικής κοινοβουλευτικής επιτροπής για την διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης κατά το άρθρο 86 παρ.3 Σ., η απολύτως αντίθετη κατασκευή της διάκρισης μεταξύ πράξεων «κατά την άσκηση των καθηκόντων» και πράξεων «σε σχέση με την άσκηση των καθηκόντων». Όμως: «Η δωροδοκία Υπουργού αναγκαίως συνάπτεται με την εκτέλεση των καθηκόντων του». Ο σχετικός δικανικός συλλογισμός αναπτύσσεται στην πρόταση του Αντεισαγγελέα του Αρείου Πάγου Ν. Μαύρου που έγινε ομόφωνα δεκτή με το 1/2011 βούλευμα του Δικαστικού Συμβουλίου του άρθρου 86 παρ. 4 του Συντάγματος¹⁰. Είχε προηγηθεί το βούλευμα 7/2010 του Συμβουλίου Εφετών Αθηνών¹¹ που έκανε δεκτή τη πρόταση του Εισαγγελέα Γ. Χατζίκου και η οποία διατυπώνει με ενάργεια τον δικανικό συλλογισμό για το ίδιο ζήτημα (παθητική δωροδοκία - νομιμοποίηση εσόδων): «Οι ίδιοι νόμοι (σ.σ. περί ευθύνης υπουργών) διαχωρίζουν τις άσχετες με την εκτέλεση καθηκόντων των υπουργών πράξεις για τις οποίες ισχύει η κοινή παραγραφή. Η δωροδοκία υπουργού αναγκαίως συνάπτεται με την εκτέλεση των καθηκόντων του...».

Περιττεύει να επαναληφθεί ότι η διατύπωση του κοινού ποινικού νόμου, με την οποία τυποποιείται ένα ποινικό αδίκημα, δεν συνιστά κανόνα ερμηνείας του Συντάγματος μέσω του εσφαλμένου και προδήλως αβάσιμου μεθοδολογικού σχήματος της σύμφωνης με το νόμο ερμηνείας του Συντάγματος που ανατρέπει την ιεραρχία των κανόνων δικαίου και τους κανόνες και τις μεθόδους ερμηνείας του Συντάγματος.

Το άρθρο 235 παρ. 1 ΠΚ προβλέπει ως στοιχείο της νομοτυπικής υπόστασης του αδικήματος της παθητικής δωροδοκίας το να δέχεται ο υπάλληλος ωφελήματα «για ενέργεια ή παράλειψη του σε σχέση με την άσκηση των καθηκόντων του». Ο ποινικός νομοθέτης δεν εννοεί τίποτα διαφορετικό από το «κατά την άσκηση των καθηκόντων

¹⁰ Ποινικά Χρονικά, ΞΑ/2011, σελ. 576 επ.

¹¹ Ποινική Δικαιοσύνη, 7/2010, σελ. 825 επ.

του». Μπορεί άραγε να υποστηριχθεί με βάση τους κανόνες αυστηρής και στενής ερμηνείας μιας γραμματοπαγούς ποινικής διάταξης ότι πληρούται η νομοτυπική υπόσταση της παθητικής δωροδοκίας, όταν η ενέργεια ή παράλειψη συνδέεται με την άσκηση των καθηκόντων του υπαλλήλου πιο χαλαρά από τη σύνδεση που περιγράφει η διατύπωση «κατά την άσκηση των καθηκόντων» του υπαλλήλου; Όχι βεβαίως! Γι' αυτό η νομολογία η σχετική με το άρθρο 235 ΠΚ απαιτεί η ενέργεια ή η παράλειψη να περιλαμβάνεται στον κύκλο των αρμοδιοτήτων του υπαλλήλου και να ανάγεται στα καθήκοντά του¹². Αν συνεπώς η ενέργεια ή η παράλειψη δεν έχει τελεσθεί κατά την άσκηση των καθηκόντων του υπαλλήλου, αλλά επ' ευκαιρία της υπηρεσιακής ιδιότητας ή με τη χρησιμοποίηση της ιδιότητας του, απλώς δεν υπάρχει αδίκημα¹³.

Ήδη από τη γραμματική διατύπωση των αρθρ. 159, 235 ΠΚ, προκύπτει ευθέως ότι η αντικειμενική υπόσταση των σχετικών εγκλημάτων δεν πληρούται καν αν η λήψη του δώρου δεν σχετίζεται με τα καθήκοντα του υπουργού ή υπαλλήλου. Στην περίπτωση, επομένως, που η δωροληψία δεν τελεί «σε σχέση με την άσκηση των καθηκόντων» του υπαλλήλου και αντίστοιχα δεν «ανάγεται στην εκτέλεση των καθηκόντων» του υπουργού, δεν υπάρχει περιθώριο για τα κοινά ποινικά δικαστήρια να κρίνουν αν η λήψη του δώρου σχετίζεται ή όχι με τα υπουργικά καθήκοντα και επομένως δεν έχουν αρμοδιότητα να το ελέγξουν, διότι αν μεν η δωροληψία σχετίζεται με τα υπουργικά καθήκοντα αρμόδια για τη δίωξη είναι η Βουλή, ενώ αν δεν σχετίζεται η πράξη είτε είναι ποινικά αδιάφορη είτε συνιστά παράβαση καθήκοντος η οποία και πάλι σχετίζεται με τα υπουργικά καθήκοντα. Εδώ δηλαδή οι δυνατότητες είναι μόνον οι εξής δύο: είτε έχουμε πράξη σχετιζόμενη με τα υπουργικά καθήκοντα είτε πράξη ποινικά αδιάφορη. Μόνον όταν πρόκειται για έγκλημα που δεν προϋποθέτει στην αντικειμενική του υπόσταση σύνδεση με τα υπουργικά/υπαλληλικά καθήκοντα θα μπορούσε να αμφισβητηθεί (και να ελεγχθεί) αν αυτό τελέστηκε "κατά την άσκηση των καθηκόντων" του υπουργού ή όχι και τότε μόνον θα μπορούσε η Βουλή να αποφανθεί ότι πρόκειται για πράξη μη σχετιζόμενη με τα υπουργικά καθήκοντα. Συνελόντι ειπείν: Η προϋπόθεση του άρθρ. 86 παρ. 1 Συντ "κατά την άσκηση των καθηκόντων τους" διαφέρει και έπεται της προϋποθέσεως του άρθρ. 235 παρ. 1 ΠΚ ("σε σχέση με την άσκηση των καθηκόντων του") και εκείνης του αρθρ. 159 παρ. 1 ΠΚ ("που ανάγεται στην εκτέλεση των καθηκόντων του"). Αν δεν πληρούται μία εκ των δύο τελευταίων, δηλαδή αν δεν πληρούται η αντικειμενική υπόσταση του 235 ή 159 ΠΚ δεν υπάρχει έδαφος για να κρίνει κανείς αν πληρούται ο όρος του αρθρ. 86 παρ. 1 Συντ. Κατ' άλλη διατύπωση: η προϋπόθεση του άρθρ. 86 παρ. 1 Συντ "κατά την

¹² Βλ. ενδεικτικά τις Α.Π. 1143/2017, 18/2015, 417/2013, 125/2013. Θεμελιώδης θεωρείται η Ολ ΑΠ 857/1978.

¹³ Βλ. χαρακτηριστικά Ν. Μπιτζιλέκη, Υπηρεσιακά εγκλήματα, Άρθρα 235-263 Α Π.Κ., Β' Έκδοση, 2001, σελ. 161 επ., 217 επ. Μιχ. Μαργαρίτη, Ποινικός Κώδικας, 2014, σελ. 691 επ., Α. Στοΐλα, σε: Α. Χαραλαμπάκη, Ποινικός κώδικας, Ερμηνεία κατ' άρθρο, τόμος δεύτερος (άρθρα 207-473), σελ. 223 επ.

άσκηση των καθηκόντων τους" προϋποθέτει λογικώς ότι το εξεταζόμενο έγκλημα δεν περιέχει στην αντικειμενική του υπόσταση τέλεση «κατά την άσκηση των καθηκόντων». Διότι στην περίπτωση αυτή, όπως επί δωροληψίας, το αν η πράξη έχει τελεστεί κατά την άσκηση των καθηκόντων του υπουργού ή υπαλλήλου το έχει αποφασίσει αυθεντικώς ο νομοθέτης και ουδέν περιθώριο καταλείπεται σε κανένα να το κρίνει! Κατά συνέπεια προκειμένου περί δωροληψίας μόνον η Βουλή δικαιούται να ελέγξει αν υπάρχει υπόνοια τέλεσης αυτής διότι αν τελέστηκε, αυτή κατά λογική αναγκαιότητα τελέστηκε κατά την άσκηση των καθηκόντων του ερευνωμένου υπουργού.

Τα παραπάνω επιβεβαιώνονται και από τα κρατούντα στην επιστήμη και τη γερμανική νομολογία. Η μόνη διάκριση που έχει νόημα εν προκειμένω, όπως γίνεται δεκτό στην επιστήμη, είναι η διάκριση μεταξύ «υπηρεσιακών» πράξεων, δηλαδή πράξεων σχετιζομένων με την εκτέλεση των καθηκόντων του υπαλλήλου και «ιδιωτικών», δηλαδή άσχετων με τα υπηρεσιακά καθήκοντα. Ως πράξη περί την υπηρεσία (Diensthandlung) νοείται κάθε πράξη που τελείται προς προώθηση υπηρεσιακού καθήκοντος¹⁴.

Σημαντικό είναι να επισημανθεί, ότι κατά πάγια θέση της επιστήμης αλλά και της γερμανικής νομολογίας, το γεγονός ότι η μετά από δωροδοκία επιχειρηθείσα πράξη είναι παράνομη, ουδόλως αποκλείει τον χαρακτήρα αυτής ως υπηρεσιακής. Επομένως ακόμη και αξιόποινες πράξεις είναι κάλλιστα δυνατό να συνιστούν εν ταυτώ και υπηρεσιακές πράξεις σχετιζόμενες με τα καθήκοντα του υπαλλήλου, όπως π.χ. ψευδορκία, συνέργεια σε φοροδιαφυγή τρίτου ή σε παραβίαση υπηρεσιακού απορρήτου, ακόμη δε και συνέργεια σε κλοπή και σωματική βλάβη!¹⁵

Εδώ υπάγεται εν πρώτοις κάθε πράξη που ανήκει στα υπηρεσιακά καθήκοντα και την οποία επιτελεί ο υπάλληλος υπό την υπαλληλική του ιδιότητα, όπως η κατά παράβαση των καθηκόντων του έκδοση μιας διοικητικής πράξης από τον αρμόδιο. Περαιτέρω, γίνεται δεκτό, ότι σχετικές με την υπηρεσία πράξεις είναι όχι μόνον εκείνες που δεσμεύουν προς τα έξω αλλά και οι προπαρασκευαστικές καθώς και οι υποστηρικτικές της παράνομης υπηρεσιακής ενέργειας πράξεις¹⁶.

¹⁴ Kuhlen, Nomos Kommentar, StGB, Bd. 2. 2. Aufl., § 331 Rdn. 59, Schönke-Schröder-Cramer, StGB § 331 Rdn. 8, Tröndle-Fischer Kommentar, § 331 Rdn. 6.

¹⁵ RG GA 54, 293, (ως προς τη συνέργεια σε κλοπή), BGH St 14, 123, BGH NJW 1983, 462 (ως προς τη σωματική βλάβη), Kuhlen, Nomos Kommentar, op.cit. Rdn. 67.

¹⁶ BGHSt 31, 264, BGH St 3, 143, BGH St 47, 261, OLG Hamburg Strafverteidiger 2001, 277, Jescheck, Leipziger Kommentar § 331 Rdn 11, Rudolphi-Stein, Systematischer Kommentar zum StGB, § 331 Rdn. 10b.

Γίνεται, ακόμη, δεκτό ότι πράξη σχετική με την υπηρεσία, βάσει της οποίας στοιχειοθετείται αξιόποινη δωροδοκία, υπάρχει και όταν ο υπάλληλος στερείται της τοπικής ή καθ' ύλην αρμοδιότητας καθόσον αποφασιστικό κριτήριο είναι ο λειτουργικός σύνδεσμος μεταξύ της υπηρεσιακής πράξης και των καθηκόντων που του έχουν ανατεθεί. Αντίθετα ως ιδιωτική πράξη θεωρείται μόνον εκείνη που είναι άσχετη με τα καθήκοντα του υπαλλήλου, όπως π.χ. όταν ένας εισαγγελέας ρωτά αστυνομικό για λογαριασμό του κατηγορουμένου το αποτέλεσμα ιστολογικής εξέτασης¹⁷.

Η διατύπωση της παραγράφου 2 του άρθρου 235 Π.Κ. είναι ακόμη πιο ανάγλυφη: «Αν η ως άνω ενέργεια ή παράλειψη του υπαίτιου αντίκειται στα καθήκοντα του, τιμωρείται με κάθειρξη κ.ο.κ.». Για να αντίκειται στα καθήκοντα πρέπει να έχει τελεσθεί κατά την άσκηση των καθηκόντων. Στο δε άρθρο 159 Π.Κ. η τυποποίηση της δωροληψίας πολιτικού αξιωματούχου, αφορά ενέργεια ή παράλειψη που «ανάγεται στην εκτέλεση των καθηκόντων», διατύπωση ταυτόσημη με τη διατύπωση «κατά την άσκηση των καθηκόντων».

Σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις (και αυτή της παρ. 2 του άρθρου 159 Π.Κ. που έπρεπε συστηματικά να ενταχθεί στο ίδιο κεφάλαιο με το άρθρο 235), πρόκειται για εγκλήματα περί την υπηρεσία και το προστατευόμενο έννομο αγαθό συνδέεται με τις αρμοδιότητες και τα καθήκοντα του υπαλλήλου ή του πολιτικού αξιωματούχου, αλλιώς δεν υπάρχει καν αδίκημα. Από πλευράς προστατευόμενου εννόμου αγαθού η απιστία περί την υπηρεσία και η παράβαση καθήκοντος, ανήκουν στο ίδιο κεφάλαιο με την δωροδοκία υπαλλήλου. Άλλωστε στον πυρήνα των αδικημάτων του κεφαλαίου του Π.Κ. για τα εγκλήματα περί την υπηρεσία βρίσκεται η παράβαση καθήκοντος που προφανέστατα τελείται κατά την άσκηση των καθηκόντων.

Συνεπώς η Βουλή καλείται να κρίνει αν έχει τελεσθεί παθητική δωροδοκία ή δωροληψία από Υπουργό κατά την άσκηση των καθηκόντων του. Αν κρίνει ότι έχει τελεσθεί κατά την άσκηση των καθηκόντων του, συνεχίζει τη διαδικασία κατά το άρθρο 86 Συντ. Αν κρίνει ότι δεν έχει τελεσθεί κατά τη άσκηση των καθηκόντων του, δεν υπάρχει ποινικό αδίκημα.

Η συζήτηση όμως αυτή για την ερμηνεία του όρου «κατά την άσκηση των καθηκόντων» στο άρθρο 86 παρ. 1 Συντ. με αφετηρία τη γραμματική διατύπωση διατάξεων του κοινού νόμου, καθίσταται περιττή λόγω της ρητής και απερίφραστης διατύπωσης του άρθρου 263B παρ.4 Π.Κ., όπως ισχύει (αλλά και σε προγενέστερες μορφές του). Σύμφωνα λοιπόν με τις παραγράφους 4 και 5 του άρθρου 263 Π.Κ.:

¹⁷ Kuhlen, Nomos Kommentar, op.cit. Rdn. 63.

«4.α. Αν κάποιος από τους υπαιτίους των εγκλημάτων των άρθρων 235 έως 261 και 390 ή πράξεων νομιμοποίησης εσόδων που προέρχονται άμεσα από τις συγκεκριμένες εγκληματικές δραστηριότητες, εισφέρει αποδεικτικά στοιχεία για τη συμμετοχή στις πράξεις αυτές προσώπων που διατελούν ή διατέλεσαν μέλη της Κυβέρνησης ή Υφυπουργοί, το δικαστικό συμβούλιο, με βούλευμα που εκδίδεται ύστερα από πρόταση του εισαγγελέα, διατάσσει την αναστολή της ασκηθείσας σε βάρος του ποινικής δίωξης. Την παραπάνω αναστολή μπορεί να διατάξει το δικαστήριο και όταν τα στοιχεία εισφέρονται μέχρι την έκδοση απόφασης σε δεύτερο βαθμό. Με το ίδιο βούλευμα ή απόφαση μπορεί να διαταχθεί και η άρση ή η αντικατάσταση των μέτρων δικονομικού καταναγκασμού που έχουν ταχθεί.

β) Αν η Βουλή κρίνει, σύμφωνα με τη διάταξη της παραγράφου 3 του άρθρου 86 του Συντάγματος, ότι τα στοιχεία δεν είναι επαρκή για την άσκηση ποινικής δίωξης σε βάρος Υπουργού ή Υφυπουργού, το βούλευμα ή η απόφαση ανακαλείται και η ανασταλείσα ποινική δίωξη συνεχίζεται. Αν η Βουλή αποφασίσει την άσκηση ποινικής δίωξης σε βάρος Υπουργού ή Υφυπουργού κατά το άρθρο 86 του Συντάγματος, σε περίπτωση καταδίκης από το Ειδικό Δικαστήριο, ο κατά το προηγούμενο εδάφιο συμμετέχων που εισέφερε τα αποδεικτικά στοιχεία τιμωρείται με ποινή μειωμένη στο μέτρο του άρθρου 44 παρ. 2 εδάφιο πρώτο. Το δικαστήριο μπορεί να διατάξει την αναστολή εκτέλεσης της ποινής αυτής κατά τα οριζόμενα στην παράγραφο 2.

5. Αν η κίνηση της ποινικής διαδικασίας δεν είναι δυνατή λόγω εξάλειψης του αξιόποινου, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο εδάφιο β' της παραγράφου 3 του άρθρου 86 του Συντάγματος, στον κατηγορούμενο επιβάλλεται ποινή μειωμένη στο μέτρο του άρθρου 44 παρ. 2 εδάφιο πρώτο. Το δικαστήριο μπορεί να διατάξει και την αναστολή εκτέλεσης της ποινής αυτής, κατά τα οριζόμενα στην παράγραφο 2».

Μάλιστα, στην παρ. 4 του άρθρου 159 Π.Κ. (όπως τροποποιήθηκε και ισχύει) στο οποίο τυποποιείται το αδίκημα της δωροληψίας πολιτικού αξιωματούχου, προβλέπεται ρητά ότι οι παράγραφοι 2 έως 5 του άρθρου 263 Β ΠΚ, ισχύουν και ως προς το αδίκημα αυτό.

Από τη ρητή συνεπώς διατύπωση του ίδιου του Ποινικού Κώδικα καθίσταται προφανές ότι ο ποινικός νομοθέτης και μάλιστα με διάταξη ουσιαστικού ποινικού δικαίου, θεωρεί ότι η ποινική δικαιοδοσία επί προσώπων που διατελούν ή διατέλεσαν μέλη της κυβέρνησης ή υφυπουργοί για τα αδικήματα των άρθρων 235 έως 361, 390 και 159 Π.Κ. (επιπλέον μάλιστα και για τη νομιμοποίηση εσόδων κατά τη φάση της άσκησης υπουργικών καθηκόντων) ανήκει στη Βουλή και ασκείται κατά τις προβλέψεις του άρθρου 86 του Συντάγματος. Η επίκληση του άρθρου 263Β παρ. 4 και 5 Π.Κ. αρκεί για να καταστήσει περιττή οποιαδήποτε άλλη προσέγγιση ως προς το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 86 Συντ.

Όλες οι παρατηρήσεις που προηγήθηκαν και αφορούν την γραμματική διατύπωση και την γραμματική ερμηνεία κοινών διατάξεων ουσιαστικού ποινικού δικαίου, καταγράφονται για να καταδειχθεί το absurdum της άποψης που βλέπει στη συνταγματική διάταξη του άρθρου 86 παρ. 1 και στη διατύπωση «κατά την άσκηση των καθηκόντων» διακρίσεις που δεν υπάρχουν. Το absurdum είναι όχι μόνο πραγματολογικό, αλλά και σχετικό με την τελεολογική ερμηνεία του άρθρου 86 του Συντάγματος. Το Σύνταγμα, όπως συμβαίνει σε όλες σχεδόν τις δυτικές δημοκρατίες, προβλέπει ειδική διαδικασία περί ευθύνης υπουργών για να προστατεύσει τη δυνατότητα απρόσκοπτης και αποτελεσματικής άσκησης της κυβερνητικής λειτουργίας δηλαδή της εκτελεστικής εξουσίας, χωρίς την οποία δεν διασφαλίζεται η λειτουργία του κράτους και του δημοκρατικού και κοινοβουλευτικού πολιτεύματος. Αν με την υποβολή μιας απλής καταγγελίας, κακόβουλης και συκοφαντικής, όχι μόνο για απιστία αλλά και για δωροληψία κατά του εν ενεργεία πρωθυπουργού, ο κάθε εισαγγελικός λειτουργός ή έστω οι εισαγγελείς εγκλημάτων διαφθοράς επιλαμβάνονται και διενεργούν προκαταρκτική εξέταση, αρχίζουν να συλλέγουν στοιχεία και έτσι να τροφοδοτείται εξ αντικειμένου μια ατέρμονη σκανδαλολογία, η δημοκρατία και ο ομαλός δημόσιος βίος ναρκοθετούνται στο όνομα ενός νομικού ακτιβισμού που θέλει να «διορθώσει» ερμηνευτικά το άρθρο 86 περιορίζοντας, κατά παράβαση των κανόνων ερμηνείας του Συντάγματος και χωρίς επίγνωση των θεσμικών επιπτώσεων, το πεδίο εφαρμογής του.

Το ζήτημα άλλωστε δεν είναι μόνο οι πραγματικές παθητικές δωροδοκίες και δωροληψίες πολιτικών αξιωματούχων, αλλά και οι ψευδείς, συκοφαντικές ή «στημένες» καταγγελίες που υπηρετούν μια πολιτική σκοπιμότητα. Αυτές πρέπει να αντιμετωπίζονται κατά το άρθρο 86 Συντ., όσο εξακολουθεί να ισχύει. Υπάρχει άλλωστε αρκούντως ευρύ πεδίο ελέγχου, από την τακτική δικαιοσύνη, των πολιτικών προσώπων που έχουν υποπέσει σε ατιμωτικά αδικήματα, μέσω της διερεύνησης της τέλεσης του εγκλήματος της συνεχιζόμενης νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα. Η παραβίαση του άρθρου 86 Σ. μέσω τεχνητών ερμηνευτικών κατασκευών, δεν προσφέρει τίποτα άλλο παρά μόνο την καλλιέργεια ενός κλίματος έντονης αμφισβήτησης του κράτους δικαίου. –